

РОЗДІЛ 10 РЕЦЕНЗІЇ

УДК 82.091

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2025.39.2.47>

ФЕНТЕЗІ ЗАХІДНОГО КАНОНУ В ОПТИЦІ СТОРІТЕЛІНГУ: СПРОБА СТРУКТУРУВАННЯ¹

Рецензія на монографію Зоряни Годунок «Ключі фентезійного сторітелінгу. Літературознавчі етюди». Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2025. 251 с.

Гурдуз А.І.,

orcid.org/0000-0001-8474-3773

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри української мови, літератури та методики навчання
Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

Інтенсифікація українських досліджень фентезійного метажанру в останні десятиліття, пов'язана з іменами, перш за все, Т. Рязанцевої, А. Аністратенко, Є. Канчури, О. Філоненко, О. Тихомирової, суголосна світовій профільності дискурсу та стимульована окремим потужним рушієм – діяльністю заснованого 2015 р. Центру з дослідження літератури фентезі при Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Тенденцією прогресивних розвідок цього часу (яскравий академічний приклад яких – перша вітчизняна колективна монографія зазначеного Центру «Теоретичні аспекти дослідження. Магія у літературі фентезі: Дефініції, маніфестації, функції» за ред. Т. Рязанцевої й Є. Канчури [1]) є методологічний синтетизм, який уможливило стереоскопічне бачення об'єкта дослідження в результаті суміщення систем координат ряду філологічних сфер і національних шкіл, перехід від аспектного аналізу доробку персоналій чи власне метажанру до комплексних компаративних розвідок із належно мотивованим теоретичним апаратом. Маючи довгу традицію протоформ фентезійного мистецтва та активно всотуючи зарубіжний досвід метажанру з кінця ХХ ст., вітчизняна література першої чверті ХХІ ст. окреслює й розробляє низку національно заглиблених субжанрових площин (гендерно, політично, екологічно зорієнтованих, роману виховання), котрі отримують оригінальне змістове наповнення й водночас ідейно та структурно суголосні провідним тенденціям світового фен-

тезі. Кваліфікація й об'єктивна оцінка, зокрема в координатах української наукової школи, нових явищ і порухів вітчизняного та зарубіжного метажанру, аналіз їхніх типів, причинно-наслідкових зв'язків, рецепції, інтертекстуальних тяжінь і міжмистецького діалогу, наративів і міфопоетики складає коло пріоритетних питань нинішнього українського літературознавства.

У зв'язку з зазначеним, а також з огляду на проблемність прийнятих за чинні провідних таксономій фентезі, з одного боку, і на потребу класифікації та оцінки сучасного швидко оновлюваного художнього корпусу – з іншого, оригінальна і перша в Україні спроба здійснення Зоряною Годунок загального структурування фентезійної прози в оптиці сторітелінгу є актуальною й заслуговує на увагу. Хоча в західному літературознавстві питання сторітелінгу у зв'язку з фентезійним дискурсом порушуються давно, у ґрунтовних дослідженнях такий досвід відображений аспектно (наприклад, Т. Магістрале [2]); рецензована монографія є суголосною йому, креативно реалізованою та задовольняє академічному вітанню у студіях із фентезі нових підходів [3, с. 3; 4, с. 7].

Попри не визначений остаточно статус явища й апарату сторітелінгу (як мистецтва розповідних і комунікативних стратегій, котрому можуть бути підпорядковані технології, зокрема цифрові, – приклади такої інтеракції фіксує С. Риггз [5]), в останній час його популярність стрімко зростає, передусім завдяки ефективності практичного впровадження його механізмів. У процесі актив-

¹ Годунок З. Ключі фентезійного сторітелінгу. Літературознавчі етюди: монографія. Острог: Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія», 2025. 251 с.

ної рецепції український науковий простір простежує специфіку сторітелінгу головню у сферах журналістики (Ю. Блажесівська, О. Васківська, Н. Фенько й ін.), медіалінгвістики (О. П'ятецька), трансмедійності (С. Азєєв) та бізнес-комунікації (Ю. Зубкова, І. Ущатовська), хоча й містить часом розвідки описового плану. Продуктивність феномену спонукає до проектування сторітелінгових конструкцій і на матеріал художньої літератури (О. Вісич, С. Ковпик; С. Б'юлі) та аналіз її крізь відповідну оптику; студії такого типу відзначені певною експериментальністю й розкривають художній текст у новому ракурсі, коли, справедливо зазначає О. Вісич, «...доречно говорити про реалізацію прийомів сторітелінгу на рівні вставних елементів, монологу, «тексту в тексті»» [6, с. 55].

У фокусі 3. Годунок перебувають провідні сторітелінгові маркери переважно в текстах західного метажанрового канону, опублікованих, починаючи з останніх десятиліть ХХ ст. Керуючись базовим для сторітелінгу поняттям історії, дослідниця на матеріалі широкого фентезійного масиву послідовно розглядає відповідні важливі мотивні структури різної масштабності – становлення персонажів, їх самоідентифікації, дружби й сюжетного «везіння», співіснування статей, магічних формул і номінацій, концепцій шляху тощо, – демонструючи *ідейне розгортання* центрованої навколо певного мотиву «історії» та небезуспішно презентуючи панораму взаємодії основних сторітелінгових компонентів фентезі в сучасній реалізації. Сказане, з урахуванням охоплення творів останніх років (П. Дерев'янка, Я. Каторож і Н. Матолінець, Б. Сандерсона і Р. Яррос та ін.), також малодосліджених (Р. Кван, Дж. Крістофф, Р. Ріордана, С. Сент-Клер, Дж. Страуда) або взагалі не включених поки до вітчизняного наукового дискурсу авторських доробків (Дж. Арментраут, Р. Гобб, К. Дабо, Р. Кеннеді, С. Дж. Маас, Р. Морган та деяких інших) є новим у літературознавстві. Новизна низки аналізованих текстів, поки маловідомих в Україні, змушує дослідницю для аналізу їх ключових конфліктів звертатися до часткового окреслення сюжетних схем (як у випадку зі «Шляхом королів» Б. Сандерсона [7, с. 170]), що подібні коментарі необхідні і не критичні для роботи в цілому.

Запропонована праця характеризується логічно вивіреною композицією: від узагальнення властивостей організації художнього світу фентезійної прози в першому кластері рукопису авторка переходить до аналізу структурно-нарративного спектру в наступних, причому домінантний практичний блок вилаштовує за принципом тематичного

звуження, коли кожен наступний кластер (шість «історій») зумовлений чи конкретизує попередній. Прикметно, що фінальний кластер аналізу сполучає проаналізовані вище мотиви в єдиний «мономіф» [7, с. 186] і пропонує відповідну концептуалізовану панораму змісту розвідки як окремої, висловлюючись «сторітелінгово», історії. У такий спосіб, синтетичний інформаційно насичений науковий текст набуває цілісності. Коректно сформована методологічна платформа дослідження (у сполученні з провідним структуральним аналізом в арсеналі нарративного, компаративного й герменевтичного) сприяє досягненню авторкою поставленої мети. Заявлена зосередженість на структурно-оповідній системі фентезійних текстів позначається на певно спрощеній презентації концепцій світу в метажанрі; неуніфікованість базової теорії констатована, але у причинах та з урахуванням визнаних підходів (Ф. Мендлсон, К. Манлова, П. Гейтс, С. Стеффел, Ф. Молсона й ін.) не розкрита. Останнє не складає мету розвідки, хоча артикулювання оцінки 3. Годунок поточного стану теорії мистецької галузі не було б зайвим, зокрема в демонстрації переваг чи недоліків окремих таких підходів, тим більше, що фактологічна насиченість праці і рівень узагальнень у наведених структурних кластерах дозволяють це зробити. У силу відсутності поки єдиної систематики фентезі теоретичний дискурс допускає і визнає паралельне функціонування ряду концепцій метажанру [8, с. 2], на окремі з яких спирається авторка рецензованої праці, залучаючи до орбіти вивчення приклади популярних субжанрів: у першу чергу, високого і низького, любовного й героїчного, темного тощо, приділяючи увагу й маргіналізованим тематичним відгалуженням (що також вирізняє монографію від більшості розвідок про метажанр).

У позиціонуванні фентезійної прози 3. Годунок переважно дотримується поняття жанру (прийнятого більшістю фахівців західних академічних шкіл: американською (Дж. Клют, Б. Аттебері, Б. Стейблфорд, Дж. Вільямсон та ін.), британською (К. Манлов, Ф. Мендлсон, Д. Фімі й ін.), канадською (К. Ештон), польською (А. Сапковський, М. Маркоцький) тощо), хоча допускає розуміння метажанровості [7, с. 13]. Розгляд фентезі в динаміці міжжанрових зв'язків дозволяє українським науковцям визначати його як метажанр (Т. Рязанцевій, Т. Гребенюк, Є. Канчурі й ін.), хоча розходження у виборі методології й тлумаченні терміна метажанру (порівняймо, версії А. Аністратенко [9, с. 25–26] і Р. Співак [цит. за: 10, с. 30]) зумовлює паралельне бачення цього мистецтва як жанру (В. Єшкілевим, Н. Овчаренко,

М. Климець), а іноді перетворює його статус на вібрант (у працях О. Філоненко, О. Леоненко, Д. Мельник).

Заслуговує на увагу розроблення Зоряною Годунок власне ключових наративно позначених тем і мотивів – «історій». Ускладнення досліджень фентезійної прози у зв'язку з термінологічною невнормованістю і методологічним плюралізмом проявляються в роботі через діалогізування різних наукових підходів; це змушує З. Годунок вводити розрізнення окремих понять та акцентувати сенс «історій» саме в координатах сторітелінгу, що така оптика для вітчизняного літературознавства також є новою. Справедливим може бути зауваження стосовно полемічності понять у середині сторітелінгової системи і статусу сторітелінгу як такого, однак коректність опрацювання дослідницею відповідних категорій і взагалі вдавання до такого ракурсу висвітлення фентезійного тексту є тим складнішими. Співвідносними в науковому «ризикі» не так давно були перші спроби обсервації гіперпрози, фанфікшну, коміксу тощо, що сьогодні академічне визнання досліджень цих сфер сприймається як норма. Послугування авторкою, зокрема, поняттями фанфікшнської сфери [7, с. 128, 151, 233], укотре засвідчує міждисциплінарну орієнтованість монографії.

Оригінальність способу репрезентації наукового матеріалу Зоряною Годунок заслуговує окремого коментарю: історико-теоретичний блок нею поданий переважно в обсяжних виносках, система котрих формально певно дистанційована від прикладного блоку розвідки, але водночас тісно пов'язана з ним та оперативно розкриває аспекти аналізу конкретних текстів із широкими екскурсами в необхідний теоретичний шар. При такій специфіці архітекτονіки роботи з ефектом гіпертексту вдається сформулювати і витримати заявлений дискурс зі стрункістю логіки викладу й аргументації, а це, своєю чергою, дозволяє, сукупно з іншими параметрами розвідки, визначити її монографічний профіль. Водночас, підкреслюючи незвичайність способу презентування наукових положень (починаючи з генеральної позиції сторітелінгу), авторка кмітливо вводить до підназви роботи «етюдність». Такому жанровизначенню відповідають умовна новелістичність кластерів дослідження, його загальний динамізм, додані певні публіцистичні риси з рядом риторичних опусів («Хто й чому фентезійних персонажів не приймає?» [7, с. 72]; «Із чим тоді боротися?» [7, с. 59]; «Чому ім'я настільки важливе у фентезійному тексті?» [7, с. 97]), що в цілому підсилює інтригу обсервації та надає роботі місцями

популярний характер. Ознакою «розмивання» стилю також вважаємо розсереджені в тексті поради стосовно додаткового опрацювання наукової й художньої літератури з низки ідейно-тематичних комплексів. Самобутньою є й розгалужена система влучних епіграфів до частин монографії: вони сприяють додатковій концептуалізації тексту і вкотре засвідчують чудову обізнаність авторки з численними різнонаціональними зразками сучасного метажанру. Особливо цікавим тут видається композиційне обрамлення в розділі про фентезійні імена: первинний епіграф фрагменту роботи – цитата з аналізованого твору після герменевтичного блоку дослідницею замінюється у квазидублюванні, викликаючи ефект семантичної вібрації [7, с. 97, 101; 101, 108]. При цьому цілком слушні спостереження над характеристиками і роллю у фентезійному світі імен [7, с. 98–99, 112–114] виграли б за умов підкреслення зв'язку світу фентезійного твору і принципів давніх магії та фольклору (для такого розширення вистачило б апелювання навіть до досліджень Дж. Кемпбелла, з положеннями «Тисячолікого героя» якого З. Годунок активно працює в інших аспектах).

Провідним у роботі є синхроністичний розгляд художнього корпусу, але необхідний для комплексності аналізу генетичний аспект також реалізований. Зосереджена на виявленні закономірностей параметрів сучасного фентезі, З. Годунок не вдається до аналізу природи еволюційних змін у відповідному наративному сегменті метажанру, тимчасом як останнє є принциповим для розуміння не тільки актуальних тенденцій, але й перспектив розвитку фентезі в цілому. Хоча мотивоване апелювання до класиків метажанру (Дж. Р. Р. Толкіна, У. Ле Гуїн, Р. Желязні й ін.) у монографії наявне. Також підкреслимо, що зазначені в «етюдах» структури образу персонажа, найважливіших імперативів, наративів розглянуті досить повно і на широкому художньому матеріалі.

У студіюванні репрезентативних мистецьких зразків З. Годунок дотримується теоретичних метажанрових кліше і, подібно до колег-попередників, стикається з рядом протиріч, передовсім стосовно кваліфікації типів фентезійного героя та його конфлікту. Однак, якщо П. Гейтс, С. Стеффел, Ф. Молсон [11, с. 5] чи К. Манлов [12, с. 6] указують на можливість варіативної ідентифікації низки творів метажанру в межах розроблених ними одних і тих самих таксономій, мотивуючи це синтетичністю відповідних текстів, то З. Годунок є більш прогресивною й інтенційно наближається до однієї з основних

причин таких різночитань – зміни в ХХІ ст. мета-жанрової парадигми, коли аналіз новітніх текстів у межах класичних класифікацій, дійсно, дає збій. Зазначене наближення дослідниці проявляється в акцентуванні феномену т. зв. «сірої моралі» [7, с. 59, 198] у групи сучасних фентезійних персонажів – тобто можливого прояву проміжної ланки у визначеній нами раніше триєдності оновленого у 2000–2020 рр. базового фентезійного конфлікту: «добро – (умовно) нейтральна змінна – зло» [13, с. 216]. Увага до аспекту такого явища як частотно і сутнісно вираженої тенденції нинішньої фентезійної прози дозволяє говорити про новаторське бачення З. Годунок проблематики фентезійного структурування.

Водночас положення про «персонажа з сірою мораллю» варто прокоментувати. Дослідниця наголошує, що такий образ «...є породженням світу, у якому зло перемогло...» [7, с. 7], однак це є полемічним. З погляду теорії, наявність «сірої» моралі як позиції – маркер пом'якшеного протистояння добра і зла, тобто цей базовий конфлікт двох вихідних начал у сучасному фентезі видозмінений, але залишається. Крім того, З. Годунок нижче вказує на *тривання процесу протистояння* героя злу: він за визначенням «...бореться з не/надлюдським злом...» [7, с. 13], тобто перемога злих сил у метажанрі є лише потенційною. Нарешті, з погляду практики, «сіра мораль» спостерігається не тільки в персонажів – представників темного фентезі [7, с. 59], оскільки цей феномен не визначається субжанром і є ознакою нинішнього фентезі в цілому.

У рецензованих «етюдах» урахovanі не всі вагомi для фентезі наративні структури, але опрацювання показових із них варто вважати успішним: уважність до тексту в класичних традиціях літературознавства, репрезентативна добірка ілюстративних прикладів широкої варіативності й новизни сприяють формуванню в монографії ефекту стереоскопічності. Системна увага приділена також ряду моментів, котрі досі типологічно не розглядалися. Так, у зв'язку з проблемами вираження внутрішньої сутності героя і жертви у фентезі дослідниця звертається до характеру змалювання в метажанрі навчальних закладів чи їх імітації в певно сформованій асоціативній комплексності – у текстах Дж. К. Ролінг, Р. Ріордана, Р. Яррос та ін. [7, с. 35–37, 222–225]. При цьому З. Годунок зосереджена на специфіці стосунків фентезійних наставників та учнів – концепції фентезійного «Інституту учнівства» [7, с. 37] загалом: у «Пісні льоду і полум'я» Дж. Р. Р. Мартіна, «Бартімеусі» Дж. Страуда,

«Персі Джексоні» Р. Ріордана, «Літописі Сірого Ордену» П. Дерев'янка тощо. Додамо, що врахування належності численних варіантів зазначеної мікроструктури до типу (номінованого нами за однойменним романом Р. Рігза) сюжетно-образного конструкта «дім дивних дітей» [13, с. 369–371] і відповідний аналіз уже в такому форматі сприяли б глибшому проникненню в сутність обговорюваних синтетичних явищ та визначенню їхньої ролі в розвитку сучасного фентезі.

Переважний обсяг аналізованих у монографії художніх зразків належить західним митцям, але залучення ширшого кола вітчизняних творів уможливило б більшу валідність та універсальність висновкових положень з огляду на врахування їхньої поширеності, рецептивного сценарію, а особливо, зустрічної тематологічної реакції в українських культурно-мистецьких реаліях. Адже не є теємницею, що в першій чверті ХХІ ст. український фентезійник, уже переживши хвилю фронтального запозичення досвіду західних класиків, здатен пропонувати світовому фентезі власні національно закорінені наративи, сюжетно-образні моделі тощо.

Фактично Зоряна Годунок уперше розгортає фентезійну типологію в координатах сторітелінгу, сформовану на основі належного структурного аналізу метажанрової синхронії з достатньо врахованим фактором художньої традиції. І хоча заявлені в монографії завдання («...систематизувати знання про фентезі та його різновиди, типологізувати його персонажів...» [7, с. 5]) звучать надто глобально, опрацювання в новому для метажанру ракурсі засвідчує певний внесок в осягнення недостатньо дослідженого фентезійного мистецтва: зокрема, розширення типології фактологічного матеріалу щодо конституції героя / персонажа, низки локусів (пустеля, море, місто, шинок тощо) і мотивів, введення до наукового дискурсу ряду творів, які досі не розглядалися. Варта окремого відзначення і складність аналізу власне в обраному Зоряною Годунок ключі. До труднощів недостатньо вивченої сфери міфу, безпосередньо сполучених із також проблемним для обсервації фентезійним простором у його динаміці й видозміні, долучається специфічна особливість студіювання сторітелінгу, котру яскраво і з відсиланням до співвідносних формулювань про міф артикулює С. Б'юлі в одній з останніх галузевих праць: «Порівняння – вбивця сторітелінгу» [14, с. 17–18].

Погоджуючись з окресленими авторкою перспективами її дослідження, паралельно вкажемо на можливість у майбутньому масштабного типо-

логічного розпрацювання запропонованих сегментів щодо мотивів прийняття та самоідентифікації героя [7, с. 70–96], кореляції понять влади і справедливості [7, с. 144, 226], гендерних ролей і характеристик тілесності [7, с. 156, 158, 168–169], параметрів міського фентезі в його стратифікації; ці проблемно-тематичні комплекси дотичні, передовсім, до етичної площини, адже вона в останній час зазнає у фентезі найсуттєвіших змін, не вповні очевидних через ігровий антураж. У вирізненні ж авторкою для студії мотиву боротьби за владу [7, с. 128–153] (хоча й надто розширеним – як у випадку з формулюванням «влада як здатність існувати» [7, с. 148] чи мотивом сюжетного братства в «Палімпсесті» Я. Каторож [7, с. 147]) убагацьчується не тільки висока нинішня запитаність реципієнтом відповідної проблематики, але й своєрідне повернення до вже класичних спроб виділити мотиви сили й політики як складники фентезійної таксономії [15, с. 98–122].

Значну увагу дослідниця очікувано приділяє провідній у фентезійному мистецтві сфері тілесності, аналізуючи аспекти зовнішності, фізичних можливостей персонажів [7, с. 47–51]. Показовою для цього сегмента є максима: «Мірилом того, якими постають персонажі тієї чи тієї раси, є саме людське тіло та його властивості...» [7, с. 18]. Підкреслимо, що З. Годунок одною з перших серед вітчизняних дослідників вирізняє в розмові про тілесність у сучасному фентезійному корпусі аспект (тілесної) інклюзії [7, с. 164–166], хоча й на рівні аналізу окремих текстів. Підключення концепції дізабіліті та розширення кола розглянутих репрезентативних творів (наприклад, у супергеройському корпусі, зокрема новелізаціях міжавторського циклу «Люди-Х» – Д. Фінгерота, А. Ірвіна, С. Мура й ін.) могли б у майбутньому збагатити дискурс і розширити відповідні висновки. У розмові про переборення фентезійними героями неприйняття себе оточенням [7, с. 71–74] З. Годунок наближається до популярної у фентезі першої чверті XXI ст. та описаної Дж. Кемпбеллом міфологічної «теми вигнання і повернення дитини» [16, с. 298], аналізує окремі її компоненти, проте не називає цю схему.

Зумовлені інерцією класичних зразків досліджень положення З. Годунок про гендерний розподіл у фентезійній прозі XXI ст. (зокрема: «Саме чоловіки є головними претендентами на залізний престол – реальний він чи метафоричний,

значення насправді не має» [7, с. 156]) можуть бути скореговані з огляду на стійку фемінізацію вагової частки світового фентезі останніх десятиліть. Навіть загальний коментар цієї тенденції (у праці знаходимо тезу про «гнучкість, адаптивність жіночих образів» [7, с. 159]) сприяв би поясненню причин усе частішого обміну / сполучення ролей чоловіка і жінки в сучасному метажанрі. Твердження ж, що «...фентезійний світ здебільшого патріархальний...» [7, с. 238], справедливе швидше для творів класичного метажанру, а також написаних не пізніше кінця XX ст. Так само інерцією критичної думки XX ст. пояснюємо тези в монографії стосовно однозначності в сучасному фентезі конфлікту добра і зла [7, с. 13], а також щодо втечі від реальності [7, с. 12] (тимчасом як на коректному тлумаченні ескапізму наполягав сам Дж. Р. Р. Толкін [17, с. 69]).

У зв'язку з тим, що проаналізовані в «літературознавчих етюдах» тексти переважно зарубіжного авторства, їх українська рецепція часом здатна містити недоліки, зумовлені особливостями перекладу. У розмові про «Сутінки» С. Маєр, наприклад, Калленів і Волтурі варто визначати як вампірські клани, а не *родини* [7, с. 23, 34], ураховуючи специфіку формування цих угруповань у сазі, з одного боку, і власне етимологію клану – з іншого.

Висловлені зауваження в більшості носять характер побажань і не знижують цілком позитивне фахове враження від опублікованої й багато в чому новаторської праці. Її ключові положення концептуально викладені у висновках.

Рецензована монографія Зоряни Годунок, в такий спосіб, становить цілісне, оригінальне актуальне дослідження з новим підходом до ключових тематично-нарративних конструкцій сучасної фентезійної прози у координатах сторітелінгу. Широке репрезентативне коло творів, на основі якого виконано роботу, підтверджує справедливість сформульованих авторкою положень, котрі становлять науковий інтерес і можуть бути розширені та доповнені в майбутніх дослідженнях, значною мірою – при розпросторенні дослідницького фокусу на слов'янський фентезійний простір, а також на відповідний художній досвід митців Азії та Сходу. У прикладній площині аналізу розвідка органічно доповнює вітчизняний і зарубіжний літературознавчі масиви з проблематики розвитку фентезі й може бути корисною в подальшому студіюванні новітніх явищ і тенденцій еволюції метажанру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Теоретичні аспекти дослідження. Магія у літературі фентезі: Дефініції, маніфестації, функції: колект. моногр. / Центр з досл. літ. фентезі при Ін-ті літ. ім. Т. Г. Шевченка НАН України; ред. Рязанцева Т. М., Канчура Є. О. Київ, 2024. 310 с. URL: <http://www.ilnan.gov.ua/media/k2/attachments/monog-cdlf.pdf>
2. Magistrale T. Stephen King: America's Storyteller. Santa Barbara, California; Denver, Colorado; Oxford, England: ABC-Clio, 2010. xvii, 181 p.
3. Driggers T. Queering Faith in Fantasy Literature: Fantastic Incarnations and the Deconstruction of Theology. London: Bloomsbury Academic, 2022. xii, 235 p.
4. Attebery B. Fantasy: How It Works. Oxford: Oxford University Press, 2022. 198 p.
5. Riggs S. The End of Storytelling. The Future of Narrative in the Storyplex. Manchester: Beat Media Group, 2019. 230 p.
6. Вісич О. А. Сторітелінг як прийом у наративній стратегії. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. Київ: Гельветика, 2022. Т. 33. № 4. Ч. 2. С. 53–57.
7. Годунок З. Ключі фентезійного сторітелінгу. Літературознавчі етюди: монографія. Острог: Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія», 2025. 251 с.
8. James E., Mendlesohn F. Introduction. *The Cambridge Companion to Fantasy Literature*. New York: Cambridge University Press, 2012. P. 1–4.
9. Аністратенко А. Альтернативна історія як метажанр української та зарубіжної прози: компаративна генологія і поетика. Чернівці: БДМУ, 2020. 547 с.
10. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ: ВЦ «Академія», 2007. Т. 2: М (Маадай-Кара) – Я (Я-форма). 624 с.
11. Gates P. S., Steffel S. B., Molson F. J. *Fantasy Literature for Children and Young Adults*. Lanham; Maryland; Oxford: The Scarecrow Press, Inc., 2003. vi, 170 p.
12. Manlove C. N. *The Fantasy Literature of England*. Basingstoke: Palgrave, 1999. 222 p.
13. Гурдуз А. І. Український фентезійний роман 2000–2020 рр. у слов'янському, англійському й американському контекстах: особливості національного міфотворчого коду: монографія. Миколаїв: Іліон, 2023. 528 с.
14. Bewley S. *The Storytelling Hero: Speaking for Powerful Communication*. Chichester: Capstone: A Wiley Brand, 2023. xix, 169 p.
15. Hunter L. *Modern Allegory and Fantasy. Rhetorical Stances of Contemporary Writing*. Basingstok; London: Palgrave Macmillan, 1989. 215 p.
16. Campbell J. *The Hero with a Thousand Faces* / introd. by C. P. Estés. Princeton; Oxford: Princeton University Press, 2004. lxvi, 403 p.
17. Tolkien On Fairy-stories / expanded ed., comment. and notes J. R. R. Tolkien; ed. V. Flieger, D. A. Anderson. London: Harper Collins Publishers, 2008. 320 p.